

Стаття надійшла до редакції 01.02.2010

УДК 378:37.03+316.344.42

*О.С. Пономарьов
м. Харків, Україна*

АКСІОЛОГІЯ ОСВІТИ І ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

Загальна постановка проблеми. Кардинальні зміни, що відбуваються сьогодні не тільки в нашій країні, а й практично в усьому світі, зумовлюють необхідність перегляду цілей, змісту і характеру освіти, основне завдання якої полягає у належній підготовці людини до життя і успішної діяльності в умовах динамічно мінливого суспільства. Та ж глибока перманентна криза, в якій Україна перебуває вже протягом майже двох десятиліть і яка набула системного характеру, настійно вимагає пошуку шляхів і ефективних засобів успішного її подолання. Аналіз проблем, пов'язаних з сутністю, змістом і причинами цієї кризи дозволяє стверджувати, що одним з таких засобів має виступати належне кадрове забезпечення тих трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні. При цьому перш за все мається на увазі підготовка національної управлінської еліти. Вона має здійснюватися на засадах нової філософії освіти і враховувати всі її парадигмальні особливості.

Чільне місце у системі цих особливостей належить ціннісним аспектам освіти, дослідження яких є предметом спеціальної галузі філософських знань – аксіології освіти. На наше глибоке переконання саме відсутність належної системи життєвих цінностей, які б відповідали суспільним очікуванням та ідеалам, у переважній частині представників управлінської еліти виступає сьогодні на рівні серйозної національної проблеми. Тому для її розв'язання необхідні й відповідні теоретичні дослідження у сфері філософії освіти, і надійні експериментальні дані, які б дозволили обґрунтовано обирати найбільш доцільні методи, форми і педагогічні технології прищеплення студентам системи життєвих цінностей та ідеалів.

Зв'язок проблеми з актуальними теоретичними і прикладними питаннями зумовлений тим, що, по-перше, теоретичні засади елітології ще не набули загально визнаної системи не тільки закономірностей, а й навіть понятійно-категоріального апарату. Тому її ціннісні аспекти певною мірою залишаються на узбіччі досліджень філософів, соціологів і педагогів. По-друге, проблеми підготовки еліти в системі вищої школи теж розглядаються фрагментарно і безсистемно, а контексті аксіології освіти та її практичних рекомендацій взагалі майже не ставляться. До того ж, саме поняття еліти і у широкої громадськості, і в наукових колах все ще зустрічає неоднозначне ставлення і навіть певні побоювання.

В той же час складний і відповідальний період розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку, який треба пройти Україні, щоб успішно здійснити необхідні трансформації і вийти на магістральні шляхи загального цивілізаційного розвитку, вимагає належної організації підготовки надійного кадрового забезпечення. Таким чином, порушена проблема постає як досить важлива і актуальна і з позицій суспільного бугтя, і з позицій педагогіки вищої школи та освітньої практики.

Однак на шляху її розв'язання постають так серйозні перешкоди, як, по-перше, виразна недовіра широких верств населення до влади взагалі та, як наслідок, до управлінської еліти. По-друге, сьогодні в суспільній свідомості істотно впав рівень розуміння цінності і значущості знань і авторитету освіти як джерела їх формування і оновлення. Тому

відносно локальна проблема ціннісних аспектів підготовки еліти набуває ще й глобального характеру як необхідність відновлення авторитету освіти та усвідомлення самоцінності знань як потужного чинника інноваційного типу розвитку та інтелектуальної економіки. І ця обставина також постає відображенням реального зв'язку порушеної проблеми з актуальними теоретичними і прикладними завданнями сучасного суспільства і його системи освіти. Більш того, успішне подолання зазначених перешкод можливе лише шляхом цілеспрямованого формування нової генерації національної еліти, що стає найважливішим завданням освіти.

Аналіз стану досліджень і наукових публікацій з проблеми також стає переконливим свідченням її актуальності й безсумнівної теоретичної і практичної значущості, оскільки носієм цінностей звичайно і виступає еліта нації. Дійсно, проблема цінностей освіти у широкому культурному розумінні неодноразово виникала в історії людської цивілізації в періоди ломки звичних традицій, перегляду поглядів, що склалися, на взаємовідносини особистості, суспільства, держави і світу. А саме такий період ми сьогодні й переживаємо, коли наша псевдо еліта відкинула будь-які цінності і прагне лише влади як можливості власного збагачення.

Першим в історії європейської філософії, хто поставив питання про сутність того, чим є *благо*, був Сократ. В традиції філософії об'єктивного ідеалізму Платона, а пізніше й Г. Гегеля цінності розглядалися як невід'ємна складова частина буття, тобто вважалося, що вони носять об'єктивний характер. Іншими словами, аксіологія тут виступала одним з елементів онтології. Цінність же являє собою специфічний соціальний феномен позитивної значущості для людей в системі їх суспільно-історичної діяльності. Вперше послідовно розмежував і протиставив сферу сущого, фактичного і сферу належного, ціннісного І. Кант. На його переконання, цінність – це «предмет, існування якого само по собі завжди є метою, а не засобом». Аксіологія, як теорія цінностей, входить до структури філософії як спеціальна наукова дисципліна завдяки роботам Г. Лотце і неокантіанцям Баденської школи.

Як відносно самостійна філософська дисципліна, аксіологія виникає, як зазначається у філософському словнику, коли «по-перше, поняття «цінність» і «дійсність», «реальність» розходяться, а по-друге, відбувається розмежування понять «цінність» та «істина». Дійсно, як тільки ми розуміємо цінність як належне, як об'єкта прагнень і бажань, тоді народжується і потреба відповісти на нові питання: як співвідносяться «цінності» і «факти», якою є структура людських цінностей тощо» [1, с. 10-11].

Існує кілька підходів до аналізу проблеми цінностей. За одним з них джерелом ціннісних уявлень виступають біопсихологічні потреби людини. Цінності тут інколи стандартизують з позицій їх «корисності», як у філософії прагматизму Ч. Пірса та Дж. Дьюї. Таким чином, маючи начебто суб'єктивну природу, цінності в дійсності виявляються пов'язаними також і з емпіричним світом, з об'єктивною реальністю. За другим підходом, характерним для представників Баденської школи неокантіанства (насамперед В. Віндельбанда і Г. Ріккерт), які розглядали цінність як ідеальне буття норми, яке не співвідноситься з емпіричною свідомістю. У подальшому цей підхід був розвинений в теоріях культури, які досліджували М. Вебер, В. Дільтей, А. Тойнбі, О. Шпенглер. Вони висунули тезу про множинність рівноправних ціннісних світів, про замкненість і незводимість одна до одної крупних культурно-історичних систем. Це положення виключало ідеї спадковості, соціального і культурно-історичного прогресу.

Згідно з їх поглядами, щоб зрозуміти ту чи іншу сукупність ціннісних смислів, в неї необхідно «вжитися». Приймаючи цю позицію, слід визнати, що проблеми «справжніх» цінностей не існує, що цінності є відносними, релятивними. У такому випадку ми ви-

ходимо у проблемне поле моральної свідомості, коли виникає питання, а чи існують взагалі якісь незмінні, так звані одвічні, або загальнолюдські цінності. Відповідь на це питання і дає сучасна аксіологія. Її положення і висновки лежать в основі всієї філософії освіти, насамперед в основі аксіології освіти. Тому засвоєння її положень і принципів вимагає знайомства з основними положеннями аксіології.

Оскільки формування національної еліти істотною мірою залежить від системи освіти, вона має формувати і прищеплювати основні свої цінності представникам майбутньої еліти. Що стосується цінностей освіти, уявляється доцільним навести думку Г. М. Коджаспірової, яка підкреслює, що аксіологія «в сучасній педагогіці виступає як її методологічна основа, що визначає систему педагогічних поглядів, в основі яких лежить розуміння і ствердження цінності людського життя, виховання і навчання, педагогічної діяльності та освіти».

Розглядаючи ж систему соціальних цінностей, як базової категорії аксіології, Коджаспірова вважає, що до них відносяться «суспільно значущі для особистості, соціальної спільноти, суспільства у цілому матеріальні, соціальні об'єкти, духовна діяльність людини та її результати; соціально схвалювані і поділювані більшістю людей уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, романтична любов, дружба тощо». Дослідниця впевнена, що соціальні цінності «не підлягають сумніву, вони слугують еталоном, ідеалом для всіх людей, на їх формування спрямований педагогічний процес» [2, с. 163]. Додамо, що ці цінності мають в першу чергу слугувати ідеалами чесності й порядності для представників еліти.

Виходячи з того, що людина, її життя, здоров'я і щастя є найвищою цінністю, філософська і педагогічна думка з давніх пір визначала ідеали освіти і виховання як такі, що відповідають індивідуальним прагненням та інтересам у тому разі, коли вони не суперечать прагненням та інтересам суспільним. І тому цінності освіти формуються у складній суперечності загальнолюдських і конкретних етно-національних, ментальних і культурно-історичних уявлень кожного народу про ідеали. Кожен народ, як зазначав свого часу К. Д. Ушинський, «має свій особливий ідеал людини і вимагає від свого виховання відтворення цього ідеалу в окремих особах. Ідеал цей у кожного народу відповідає його характерові, визначається його громадським життям, розвивається з його розвитком» [3, с. 80].

Спрямованість цінностей освіти на суспільні ідеали та їх взаємозв'язок зумовлені тим, що люди створили ідеали, за виразом В. В. Ягупова, «для того, щоб зробити життя кращим, досконалішим, щасливішим. Вони відіграють надзвичайно велику роль у системі духовних орієнтацій кожної людини, її світогляді» [4, с. 51]. Таким чином, процеси і формування певних ідеалів, цінностей та орієнтацій в суспільній свідомості, і їх прищеплення підростаючим поколінням, і передачі від одного покоління до іншого істотно залежать від національних особливостей та історичних традицій. Ось чому прищеплення відповідних ціннісних орієнтацій кожному вихованцю, як можливому представнику національної еліти, повинно бути невід'ємною складовою частиною сучасної системи національної освіти.

На переконання М. Г. Стельмаховича, «педагогічна система кожної історичної епохи висуває свій оригінальний чи актуальний знаний образ людини. Кардинальні зміни у житті суспільства вносять відповідні корективи у виховний ідеал. То ж цілком закономірно виникає питання про сучасний педагогічний ідеал національного родинно-громадсько-шкільного виховання в Українській державі» [5, с. 50]. Як свідчить аналіз освітньої практики, цей ідеал, як і чітка система освітніх цінностей, належним чином ще не сформувався чи, принаймні, ще недостатньо усвідомлені і закріплені в суспільній свідомості, і за-

вданням аксіології освіти залишається необхідність активної участі у його формуванні і прищепленні не тільки учням і студентам, а й їх батькам і самим педагогам.

Сьогодні проблема цінностей освіти перебуває в центрі уваги багатьох дослідників. Серед них можна назвати такі імена, як В. Г. Кремень, І. Д. Бех, В. П. Андрущенко, С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, О. В. Сухомлинська, О. А. Голубкова, В. І. Горова, О. В. Єсіпова, Т. А. Кривко, Т. І. Левченко, В. В. Молодиченко, О. М. Поліщук, В. М. Розін та інші.

Однак, поза межами досліджень, на жаль, залишаються **невирішеними такі питання проблеми**, як структура системи цінностей освіти, роль і місце освіти та її цінностей у підготовці нової генерації справжньої національної еліти, зв'язок цінностей освіти з професійною культурою і перспективами творчої самореалізації особистості.

Мега даної роботи і полягає в аналізі сучасного стану цінностей освіти і ціннісних позицій студентської молоді. Мається на увазі розглянути витоки цінностей виховання в українській філософії освіти. Передбачається також розкрити взаємозв'язки між цінностями освіти, професійною культурою, можливостями і шляхами формування нової генерації національної еліти, розкрити досвід автора у сфері прищеплення студентам життєвих цінностей і формування їх духовного світу.

Викладення основного матеріалу. Актуальність проблеми цінностей освіти зумовлена перш за все необхідністю відновлення авторитету знань у суспільній свідомості, оскільки людська цивілізація вступила в новий етап свого історичного розвитку, коли освіта і знання стають основним чинником досягнення людиною життєвого успіху, процеси функціонування і розвитку суспільства ґрунтуються на інтелектуальній економіці, а саме суспільство поступово перетворюється на суспільство знань, або *K*-суспільство (від англ. *K-society, knowledge-society*).

Крім того, сьогодні в Україні, як і в більшості країн світу, має місце певна девальвація багатьох життєвих, насамперед моральних цінностей. Атомізація суспільства, гіпертрофований розвиток споживчої психології, культ грошей і багатства, характерні для західних країн, в купі з глибокими соціальними контрастами і занепадом моралі зумовили істотне зростання злочинності, моральний нігілізм, поширення песимізму і втрату розуміння самого сенсу життя. Соціальна диференціація, яка сьогодні має місце в освіті, культурі, дозвіллі тощо, також посилює процеси нехтування традиційними життєвими цінностями, особливо у молодіжному середовищі.

Сучасне студентство демонструє відверту індиферентність до проблем етики і життєвих цінностей. Воно у кращому разі виявляє зацікавленість у засвоєнні знань зі своєї спеціальності, оскільки впевнене, що саме від цього залежатимуть майбутній соціальний статус і рівень матеріального добробуту, професійний успіх і кар'єрне зростання, місце у службовій ієрархії. Поняття щастя і повноти життя у них пов'язане передовсім з матеріальними благами. Досить значна ж частина студентської молоді, як свідчать результати бесід з ними і спеціальних опитувань, навіть професійні знання не вважає цінністю, оскільки впевнена, що для реального забезпечення життєвого успіху їй необхідні такі якості, як підприємливість, спритність, нахабство, вміння безжалісно обдурювати партнерів і конкурентів. Навіть зрадництво дружби і любові у них може виправдовуватися матеріальними вигодами і прибутком.

Перехідний характер суспільно-політичної та соціально-економічної систем України як чинники недостатньої визначеності життєвих цінностей взаємодіють із негативним впливом на молодь засобів масової інформації, які пропагують культ всездозволеності, жорстокості, насильства, наживи,

Ось чому сьогодні для переважної більшості не тільки педагогів – теоретиків і практиків, а й для багатьох учнів, студентів та їх батьків, тм більш для широкої громадсь-

кості стає очевидною необхідність відновлення в суспільній свідомості ціннісного ставлення до знань і освіти, формування нової системи цінностей освіти, яка б відповідала сучасним реаліям і завданням суспільного розвитку. Вирішення ж цих завдань вимагає уважного звернення до витоків системи цінностей та ідеалів національного виховання та її традицій в українській філософії освіти.

Напевне, найбільш концентрованого вираження вони набули у працях Г. Сковороди і Г. Ващенка. Добре відомо, що Сковорода приділяв особливу увагу Людині та її вихованню, формуванню її життєвих цінностей. Він підкреслював, що людина повинна прокладати шлях до себе. У роботі з красномовною назвою «Пізнай у собі людину», він писав: «Слухай, християнине з твоїм поганським серцем! Чи довго тобі лежати в землі? Чи будеш ти коли-небудь людиною? Не будеш – чому? Вернися ж у дім свій, о буйний чоловіче! Очисти спершу свою світлицю, знайди всередині себе світло, тоді знайдеш і біблійним сміттям засипану драхму».

В одній із своїх притч словами мудрого Едіпа до свого сина він повчав: «Не будь нахабним і безсовісним, ступай тихенько, життя є небезпечний шлях; привчай себе задовольнятися з малого, не наслідуй тих, хто розтрачує серце по зовнішності. Вчися збирати розсіпані думки твої повертати їх всередину себе. Щастя твоє всередині тебе, тут центр його закопаний: пізнавши себе, все пізнаєш...Пізнати себе повно, пізнатися і здружитися з собою – це є невід'ємний мир, істина щастя і мудрість досконала...Будь добрим до всіх. Не образиш і ворога свого, якщо хоч трохи намагатимешся себе пізнати» [цит по 4, с. 59-60]. Таким чином великий український філософ і педагог вказує на справжні цінності освіти і виховання, насамперед на необхідність самопізнання людини.

В одній із своїх притч словами мудрого Едіпа до свого сина він повчав: «Не будь нахабним і безсовісним, ступай тихенько, життя є небезпечний шлях; привчай себе задовольнятися з малого, не наслідуй тих, хто розтрачує серце по зовнішності. Вчися збирати розсіпані думки твої повертати їх всередину себе. Щастя твоє всередині тебе, тут центр його закопаний: пізнавши себе, все пізнаєш...Пізнати себе повно, пізнатися і здружитися з собою – це є невід'ємний мир, істина щастя і мудрість досконала...Будь добрим до всіх. Не образиш і ворога свого, якщо хоч трохи намагатимешся себе пізнати». Таким чином великий український філософ і педагог вказує на справжні цінності освіти і виховання, насамперед на самопізнання людини.

Формування системи цінностей в українській філософії освіти йшло під істотним впливом «філософії серця» Памфіла Юркевича. На його глибоке переконання, центром будь-якого життя є серце, яке постає глибинною основою людської правди і морально-духовним джерелом діяльності душі. В серці зароджується рішучість людини до вчинків, багатоманітність намірів і бажань. Тому воно є носієм пізнавальної дії душі, центром душевних чуттів, турбот, пристрастей, морального життя загалом. Навіть знання виникають у результаті діяльності душі: тільки проникнувши в серце, знання може бути засвоєним. Юркевич вважав, що серце здатне виражати, знаходити і розуміти такі внутрішні (душевні) стани людини, які за високим рівнем своєї духовності недоступні логічному знанню; абстрактне знання стає внутрішнім (душевним, духовним) станом людини не завдяки розуму, а внаслідок проникнення в серце, стає рушієм духовного життя людини.

Як тут не згадати, що сучасна освіта з переважанням технократичного характеру навчання і відтворенням технократичного типу мислення вкрай недостатню увагу приділяє духовному світу особистості. При цьому досить часто забувають, що формування життєвих цінностей та їх прищеплення учням і студентам ефективно

відбувається тільки тоді, коли вони проходять саме через душу і серце людини. Без цього вони частіш за все лишаються просто якимось абстрактними ідеями, що не здатні трансформуватися у чіткі моральні принципи і переконання.

Нагальна необхідність не тільки соціально-економічного, а й духовного відродження України безпосередньо залежить від стану системи освіти, від її цілей і характеру, від тих цінностей, які вона сповідує. Дійсно, саме в системі освіти формується кадрове забезпечення стратегічного розвитку держави, її можливостей виходу на магістральний шлях інноваційного типу розвитку, який сьогодні стає загальноцивілізаційним. Одна з визначальних умов успіху такого розвитку полягає у тому, що саме людина має розглядатися як його мета і найвища цінність, а максимальне задоволення її розумних потреб стає метою суспільного виробництва при забезпеченні гармонізації відносин в системі «людина-суспільство-природа-техносфера».

Ось чому взагалі у визначенні цінностей українська філософія освіти виходить з необхідності, за влучним виразом І. А. Зязюна, «олюднення Людини». В той же час слід визнати, що входження України у ХХІ століття, у принципово новий етап цивілізаційного розвитку відбулося з недостатньо опрацьованою новою освітньою парадигмою, оскільки актуальні цінності освіти формуються в суперечливій боротьбі традиційних, в тому числі національних цінностей і цінностей, які породжують реалії сьогодення, кардинальні зміни суспільно-політичного устрою і соціально-економічного укладу. Ці зміни повинні супроводжуватися і підготовкою нової національної еліти, здатної забезпечити належний розвиток нашої держави і суспільства. Виховання в українських громадян, за словами В. В. Ягупова, «відчуття радості пізнання світу і самого себе», повинно залишитися однією з основних цінностей освіти.

Усвідомлення представниками справжньої еліти життєво значущої ролі освіти дозволяє їм не тільки набувати належної професійної компетенції, а й відкриває можливість особистісної творчої самореалізації. Як справедливо зазначає С. О. Сисоева у зв'язку з цим, «самореалізація у професійній діяльності, правильний (з точки зору здібностей, нахилів, особистісних якостей особистості) професійний вибір веде людину до творчості, до самовираження у професійній діяльності, що значною мірою дозволяє людині долати психологічні, соціальні, матеріальні бар'єри, які трапляються на її життєвому шляху» [6, с. 258].

Аксіологічний аспект освіти виявляється пов'язаним і з феноменом професійної культури, яка виступає однією з визначальних характеристик справжньої еліти. Мені вже доводилось писати про це, аналізуючи зміст і сутність цього феномену. На моє глибоке переконання, під професійною культурою необхідно розуміти «певну сукупність матеріальних і духовних цінностей, що виробляються людьми відповідної професії. Вона включає специфічний спосіб організації їхньої діяльності, ставлення цих людей до своєї роботи та її результатів, а також їхнє відношення до себе, один до одного, до інших людей і суспільства в цілому, зумовлені специфікою їхньої професійної діяльності». Підкреслимо, що важливим елементом професійної культури виступає також «система специфічних норм, правил, цінностей та ідеалів, які сповідують кращі представники даної професійної групи, а також притаманних їм характерних особистісних рис і якостей» [7, с. 161-162]. А саме кращі представники будь-якої професійної чи соціальної групи і мають вважатися справжньою елітою як цих груп, так і суспільства в цілому.

Викладені тут ідеї та міркування знайшли концентроване вираження у розробленій за активної участі автора концепції формування національної гуманітарно-

технічної еліти, яка була успішно реалізована в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Її основні положення викладено в роботі [8] і неодноразово обговорювались на цілій низці авторитетних міжнародних наукових конференцій, отримали схвалення і підтримку, активно впроваджуються у начальньо-виховний процес.

Цілеспрямовані багаторічні дослідження і педагогічний досвід автора дозволяють стверджувати, що при належному виборі змісту і засобів впливу на студентів цілком можливо досить успішно прищеплювати їм і життєві цінності, і прагнення оволодівати не тільки професійними знаннями, а й дисциплінами соціально-гуманітарного циклу, загальною і професійною культурою. Як приклад, можна навести той факт, що в процесі викладання протягом останніх десяти років оригінального авторського курсу «Соціально-психологічне забезпечення стратегічного управління» магістрам кафедри стратегічного управління вдається переконати їх у тому, що сьогодні людина є головною метою і основним чинником суспільного виробництва.

Це посилює їх інтерес до формування світоглядних позицій, вивчення психології, інших соціально-гуманітарних дисциплін, прищеплює розуміння того, що такі знання стають сьогодні неодмінною складовою професійної компетенції. Систематичне використання педагогічних технологій аналізу конкретних ситуацій, де прояви людяності визначають найдоцільніше їх розв'язання, допомагає розвивати духовний світ студентів, зміцнює ціннісне ставлення до навчання і майбутньої професійної діяльності, сприяє формуванню і розвитку загальної і професійної культури. Все це дає вагомі підстави сподіватися, що більшість цих студентів дійсно становитиме нову національну еліту, активно розроблятиме і реалізовуватиме ефективну стратегію соціально-економічного і духовного відродження України.

Висновки та результати досліджень безпосередньо впливають з наведених міркувань, теоретичних положень і принципів та конкретних фактів і можуть бути сформульовані у такий спосіб.

По-перше, підготовка нової генерації національної еліти не є простою справою, оскільки суспільна довіра до освіти і авторитет знань опинилися на низькому рівні. Отже, така підготовка можлива тільки на надійних засадах і принципах аксіології освіти, яка визначає цінність знань і прагне відновити її у суспільній свідомості, визначає систему життєвих цінностей, що мають бути прищеплені кожному майбутньому фахівцеві в процесі отримання ним професійної підготовки у вищій школі.

По-друге, умовами успішного формування духовного світу студента і перетворення знань у стійкі погляди і переконання з тим, щоб їх неухильне дотримання стало моральнісною домінантою його життя і діяльності, мають бути чітко обрані цілі освіти, її спрямованість на забезпечення високого рівня професійної і соціальної компетенції майбутнього фахівця, рішуча ліквідація будь-яких проявів корупції в системі освіти, моральність відносин у педагогічному середовищі вищої школи і висока вимогливість.

По-третє, істотну роль мають відіграти рішуча перебудова викладання соціально-гуманітарних дисциплін та їх диференціація залежно від фахових особливостей майбутньої діяльності, забезпечення єдності і цілісності навчально-виховного процесу, його спрямування на формування високої загальної і професійної культури випускників, їх моральності і патріотизму. А це вимагає подальших досліджень з філософії освіти, зокрема з пошуку ефективних форм і засобів прищеплення студентам життєвих цінностей.

По-четверте, для успішного вирішення дійсно історичного завдання по соціально-економічному і духовному відродженні України вкрай необхідною умовою

постає його належне кадрове забезпечення, яким і має стати нова генерація національної еліти – професіонали, патріоти, моральні особистості.

Список літератури: 1. Краткий философский словарь / Под ред. А. П. Алексеева. – М.: Проспект, 2001. – 596 с. 2. *Коджаспирова Г. М.* Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 176 с. 3. *Ушинський К. Д.* Три елементи школи / К. Д. Ушинський // Твори. В 6 т. – Т. 1. – К.: Радянська школа, 1954. – 524 с. 4. *Ягупов В. В.* Педагогіка: Навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с. 5. *Стельмахович М. Г.* Теорія і практика українського національного виховання / М. Г. Стельмахович. – Івано-Франківськ, 1996. – 196 с. 6. *Сисоєва С. О.* Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: Монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с. 7. *Пономарев А. С.* Общая и профессиональная культура в системе современного образования / А. С. Пономарев // Стратегия гуманизма / Под ред. В. И. Астаховой, Л. Л. ТОВАЖНЯНСКОГО. – Харьков: Изд-во НУА, 2004. – С. 153-192. 8. *Товажнянський Л. Л.* Формування і реалізація концепції підготовки національної гуманітарно-технічної еліти в Національному технічному університету «Харківський політехнічний інститут» / Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ, О. С. ПОНОМАРЬОВ. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 160 с.

О.С. Пономарьов

АКСІОЛОГІЯ ОСВІТИ І ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

Показано, що вирішення складних проблем соціально-економічного й духовного відродження України вимагає належного кадрового забезпечення. Ним має стати нова генерація національної еліти. Для її підготовки необхідна нова освітня парадигма і нова філософія освіти. Розглянуто роль цінностей освіти у розв'язанні оставлених проблем.

А.С. Пономарев

АКСІОЛОГІЯ ОБРАЗОВАНИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭЛИТЫ

Показано, что решение сложных проблем социально-экономического и духовного возрождения Украины требует нужного кадрового обеспечения. Им должно стать новое поколение национальной элиты. Для ее подготовки нужна новая парадигма и философия образования. Рассмотрена роль ценностей образования в решении поставленных проблем.

А. С. Ponomarev

AXIOLOGY OF EDUCATION AND NATIONAL ELITE FORMING

It is shown that the decision of thorny problems of socio-economic and spiritual revival of Ukraine requires the necessary skilled providing. The new generation of national elite must become them. For its preparation a new paradigm and philosophy of education is needed. The role of values of education in the decision of the put problems is considered.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2010 р.